

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Калініченко Л.Л., д.е.н., професор

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Самостійна робота студента є основою навчання у вищій школі, підґрунтям для успішного засвоєння знань, формування і вдосконалення професійних умінь і навичок. Саме розвиток дослідницьких умінь у студентів у процесі самостійної роботи сприяє формуванню спеціальних компетенцій і компетентності які необхідні майбутньому фахівцю.

Поняття компетенція включає сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності особистості. Під компетентністю розуміють володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї і предмета діяльності. Отже, у визначених видах і формах самостійної роботи студентів необхідно формувати і розвивати певні компетенції і, відповідно, професійну компетентність.

Ефективність самостійної дослідницької діяльності студентів залежить від організації занять та характеру впливу викладача. Самостійна науково-дослідна робота студентів організується і проводиться як у навчальний, так і в позанавчальний час. У навчальний час самостійна робота може передбачати виконання дослідницьких курсових робіт, випускних кваліфікаційних робіт, інших видів навчальних занять, які мають дослідницький характер. У позанавчальний час науково - дослідна робота організовується індивідуально або шляхом участі студентів у роботі наукових гуртків, семінарів, різних наукових конференцій, наукової

роботи студентів факультету, участі наукових робіт студентів у конкурсах та конференціях.

Найбільш дієвими прийомами активізації самостійної дослідницької роботи студента є такі:

- оволодіння студентами методів самостійної роботи (періодичні орієнтири для виконання самостійної роботи для надбання ними навичок повідомлення рефлексивних знань, які потрібні для самооцінки та самоаналізу);

- переконлива демонстрація необхідності оволодіння запропонованим навчальними комплексами для отримуваної професійної та навчальної діяльності у вступних лекціях, навчальних посібниках та методичних вказівках;

- проблемний виклад матеріалу, відтворюючи типові способи реальних ситуацій, які використовуються в практичній діяльності;

- використання методів активного навчання (колективне обговорення проблемних або складних питань, аналіз виникаючих конкретних ситуацій, кейси, дискусії, групова і парна робота, ділові ігри);

- розробка та ознайомлення студентів зі структурно-логічною схемою дисципліни та її елементів; застосування відеоряду;

- надання студентам перших курсів методичних вказівок, які містять докладний алгоритм; поступове зменшення роз'яснювальної частини починаючи з першого до більш старших курсів задля надбання навичок студентами для розширення їх самостійності в процесі навчання;

- розробка навчальних посібників міждисциплінарного характеру;

- індивідуалізація лабораторних робіт і домашніх завдань, а при груповій роботі – чіткий її розподіл між членами групи;

- внесення проблемних питань у типові завдання;

- розробка комплексних навчальних посібників з організації самостійної роботи, які поєднують теоретичний матеріал, завдання та методичні вказівки для їх вирішення;
- контрольні питання до лекційного матеріалу;
- читання студентами фрагменту лекції (15-20 хв) його з допомогою викладача при попередній підготовці обраних студентів;
- присвоєння статусу студентів-консультантів для найбільш просунутих і здатних з них;
- впровадження групової роботи і колективних методів навчання, розробка інших методів.

Основними шляхами підвищення ефективності самостійної дослідницької роботи студентів є:

- запровадження компетентнісного підходу, тобто перехід від традиційних способів вимірювання і відображення результатів навчання, для яких характерна зосередженість "на вході" (наприклад, кількість навчальних годин або набір дидактичних одиниць, який повинен бути викладений), до методів, орієнтованих "на вихід" (використовують результати навчання та компетенції, які повинні бути сформовані);
- розробка освітніх програм, орієнтованих на результати, що забезпечує значну гнучкість процесу навчання;
- створення індивідуальних планів навчання спільно із студентами для науково-дослідної роботи і для реального проектування за замовленнями підприємств;
- включення самостійної роботи студентів у розклад занять і навчальний план з організацією індивідуальних консультацій на кафедрах;
- розробка системи інтегрованих міжкафедральних завдань;
- проведення форм лекційних занять за типом лекції-дискусії, лекції-бесіди, в процесі яких доповідачами і співдоповідачами виступають самі

студенти, а викладач виступає як ведучий. Такі заняття повинні передбачати попередню підготовку та самостійне детальне опрацювання кожної конкретної теми студентами, які виступають у ролі доповідача, за навчальними посібниками, консультаціями з викладачем і використанням додаткової професійної літератури.

- розробка практичних завдань, які передбачають знаходження студентами нестандартних рішень;
- орієнтація на самостійну роботу лекційних курсів;
- рейтингові методики контролю самостійної роботи студентів;
- колегіальні стосунки викладачів і студентів;
- створення комплексу навчальних і навчально-методичних посібників для виконання самостійної роботи студентів;
- індивідуальні консультації викладача і перерахунок навчального навантаження з урахуванням самостійної роботи студентів;

За якістю самостійно виконаної студентом роботи можна судити про рівень сформованості та розвитку відповідної компетенції.

УДК - 811.161.2'37:656:001.4

МОВНІ ЗАСОБИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

Нікуліна Н.В., к. філол. н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Науково-практична конференція – одна з форм залучення студентів до науково-дослідницької роботи, підґрунтя у набутті дослідницьких